

Børnekonventionen

- en forkortet udgave af FN's konvention om barnets rettigheder (1989)

Hvem er beskyttet af børnekonventionen?

Børnekonventionen gælder for alle børn – uanset hvem man er og hvor i verden, man bor. Det vil sige, at børnekonventionen gælder alle børn uanset ens religion eller hudfarve, køn, sprog, handicap, politiske- eller anden overbevisning, rig eller fattig eller anden status. Ifølge børnekonventionen er man barn fra man fødes til man fylder 18 år.

Hvad er børnekonventionen?

Børnekonventionen er ikke en lov, men et internationalt sæt af regler som en international organisation, der hedder FN, vedtog i 1989. Børnekonventionen skal sikre, at verdens børn har samme rettigheder.

Hvem har underskrevet børnekonventionen?

196 lande har skrevet under på, at de vil overholde Børnekonventionen. Kun USA mangler at skrive endeligt under.

Kan forældre underskrive børnekonventionen?

Det er kun lande, og ikke forældre, børn, skoler, virksomheder eller kommuner, der kan skrive under på børnekonventionen. Det er landenes ansvar, at børn kender til børnekonventionen, og at børnekonventionen overholdes.

Kan Danmark komme til eksamen?

Når et land har tilsluttet sig, eller "ratificeret" som det hedder, har man derfor pligt til at leve op til konventionen. Gør landene ikke det, kan de kritiseres og fordømmes af andre lande og institutioner – for eksempel af FN's Børnekomité.

FN's Børnekomite bedømmer landene hvert fjerde år til en slags eksamen. Til denne eksamen bedømmer FN's Børnekomité, hvordan et land lever op til konventionen.

Danmark blev senest bedømt i 2017. Børnekonventionen hedder rigtigt FN's konvention om barnets rettigheder, men i daglig tale kaldes den for børnekonventionen.

Hvad indeholder børnekonventionen?

Børnekonventionens rettigheder kan deles op i fire grupper:

- Børns grundlæggende rettigheder (ret til mad, ret til bolig, ret til sundhed)
- Børns ret til udvikling (ret til undervisning, ret til leg, ret til fritid, ret til at søge information)
- Børns ret til beskyttelse (mod diskrimination, mod deltagelse i krig, ret til beskyttelse mod vold)
- Børns ret til medbestemmelse (ret til ytringsfrihed, ret til medindflydelse, ret til deltagelse)

Børnekonventionen indeholder først og fremmest rettigheder, som børn har i forhold til et land:

Retten til at blive hørt (artikel 12) forpligter landene til at inddrage børns synspunkter, når der skal træffes en afgørelse om barnets forhold, for eksempel i en skilsmisssag.

Retten til privatliv (artikel 16) skal sikre børn mod urimelig overvågning eller indblanding i for eksempel deres personlige mails og sms'er.

Retten til beskyttelse mod børnearbejde (artikel 32) skal beskytte børn mod arbejde, der kan gå ud over for eksempel børns uddannelse og sundhed.

Børnekonventionen giver ikke umiddelbart regler for forholdet mellem forældre og børn. Kun hvis forældrene ikke er i stand til at sikre barnets udvikling bedst muligt, skal et lands myndigheder gribe ind.

Se sidste side for oplysninger om hvor man kan henvende sig, hvis man mener at ens egne eller andres rettigheder bliver krænket.

Kilde

Forskel på folk (kampagnemateriale fra 2012)

Udarbejdet af Institut for Menneskerettigheder

Forfattere: Caroline og Krabbe Annette Faye Jacobsen. Redaktør: Cecilia Decara

Øvelsen er opdateret i 2019

Børnekonventionen i kort udgave

Artikel 1

Aldersgrænsen for et barn

I børnekonventionen forstås et barn som et menneske under 18 år.

Artikel 2

Lige rettigheder for alle

Børnekonventionens rettigheder gælder for alle børn uanset race, køn, sprog, religion, politisk og anden overbevisning, oprindelse, økonomiske forhold, handicap, fødsel eller anden status.

Artikel 3

Beskyttelse af barnets interesser

I alle sager hvor myndighederne tager beslutninger vedrørende et barn, skal barnets tarv komme i første række. Staten skal sikre barnet den beskyttelse og omsorg, der er nødvendig for dets trivsel. Statens skal sørge for at institutioner og andre, der har ansvar for omsorg eller beskyttelse af børn, lever op til de kvalitetskrav, som myndighederne fastlægger.

Artikel 4

Statens overholdelse af rettighederne

Staten er forpligtet til bedst muligt at overholde børnekonventionens rettigheder. Fattige stater kan dog gennemføre konventionen gradvist i forhold til de ressourcer, de har til rådighed.

Artikel 5

Statens respekt for forældres ansvar

Staten anerkender, at det forældrene og familien, der først og fremmest har ansvaret for barnet. Det er forældrenes opgave at støtte og vejlede deres børn i at bruge konventionens rettigheder.

Artikel 6

Ret til at leve

Ethvert barn har ret til at leve, og staten skal sikre barnets overlevelse og udvikling bedst muligt.

Artikel 7

Ret til identitet

Barnet har fra fødslen ret til at få et navn og et statsborgerskab.

Artikel 8

Beskyttelse af barnets identitet

Staten skal respektere og beskytte barnets identitet, blandt andet retten til at bevare sit navn, sit familietilhørsforhold og sin nationalitet.

Artikel 9

Barnets rettigheder ved adskillelse fra forældre

Staten skal sørge for, at barnet ikke bliver fjernet fra sine forældre mod deres vilje. Dog kan myndighederne fjerne barnet, hvis det er det bedste for barnet, for eksempel hvis det bliver udsat for vanrøgt eller misbrug. Hvis barnet bliver fjernet fra hjemmet eller skal bo hos den ene af forældrene efter en skilsmisse, skal alle parter have lov til at udtale sig om sagen. Barnet skal kunne opretholde en regelmæssig og personlig kontakt med begge forældre efter en skilsmisse. Hvis myndigheder adskiller et familiemedlem fra resten af familien for eksempel ved fængsling eller udvisning af landet, skal de oplyse familien om, hvor det pågældende familiemedlem befinder sig.

Artikel 10

Familiesammenføring på tværs af landegrænser

Hvis et barn befinder sig i et andet land end sine forældre, skal en ansøgning om at sammenføre familien behandles hurtigt, humant og positivt. Hvis barnets forældre bor i to forskellige lande, skal barnet have ret til en regelmæssig, personlig kontakt med begge forældrene.

Artikel 11

Bekæmpelse af kidnapning

Staten skal bekæmpe bortførelse af børn til udlandet. Staten skal samarbejde med andre lande på dette område.

Artikel 12

Ret til at blive hørt

Når barnet er modent til det, skal staten sikre, at barnets mening bliver hørt samt bliver taget med i afgørelsen af alle spørgsmål, der vedrører barnet.

Artikel 13

Ytringsfrihed

Barnet har ytringsfrihed, det vil sige barnet har ret til at sige sin mening, til at opsøge og modtage information og til at videregive information. Denne frihed kan kun begrænses, hvis det er nødvendigt af hensyn til andres rettigheder, statens sikkerhed eller den offentlige orden. Sådanne begrænsninger skal være fastlagt i lovgivningen.

Artikel 14

Religiøs frihed

Staten skal respektere barnets frie tanker og frie tro. Staten skal respektere, at forældrene vejleder barnet i religiøse spørgsmål. Denne frihed kan kun begrænses, hvis det er nødvendigt af hensyn til andres rettigheder, statens sikkerhed eller den offentlige orden. Sådanne begrænsninger skal være fastlagt i lovgivningen.

Artikel 15

Ret til foreningsfrihed og forsamlingsfrihed

Barnet har ret til frit at deltage i foreninger eller forsamlinger. Denne frihed kan kun begrænses, hvis det er nødvendigt af hensyn til andres rettigheder, statens sikkerhed eller den offentlige orden. Sådanne begrænsninger skal være fastlagt i lovgivningen og må kun sættes i kraft, hvis det er nødvendigt for det demokratiske samfund.

Artikel 16

Ret til privatliv

Der må ikke ske en ulovlig indblanding i barnets privatliv i dets hjem eller dets brevveksling. Barnet må ikke udsættes for offentlig krænkende eller nedværdigende omtale.

Artikel 17

Ret til bredt udbud af information fra massemedierne

Staten skal sikre, at børn har adgang til et bredt udbud af indenlandske og udenlandske programmer og andre kulturelle produkter til børn. Staten skal opfordre massemedierne til at tage hensyn til børn med særlige behov for eksempel etniske minoriteter med et andet sprog end det officielle. Staten skal arbejde for at beskytte barnet mod skadelige oplysninger og materiale.

Artikel 18

Begge forældre har ansvar og skal ydes service

Staten skal arbejde for, at begge forældre har fælles ansvar for barnets opdragelse og udvikling. Staten skal sørge for institutioner og serviceydelser til forældre og børn, for eksempel daginstitutioner til pasning af børn af udearbejdende forældre.

Artikel 19

Beskyttelse mod mishandling

Staten skal beskytte barnet mod fysisk eller psykisk forsømmelse, vold og udnyttelse. Denne beskyttelse bør omfatte forebyggelse, undersøgelser, støtte, behandling og retsforfølgelse.

Artikel 20

Beskyttelse af det forældreløse barn

Staten skal sørge for særlig beskyttelse af børn, der må leve uden forældre og familie. Staten skal skaffe alternativ pleje eller adoption. Der skal så vidt muligt sikres sammenhæng i barnets opvækst og tages hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og sproglige baggrund.

Artikel 21

Adoption

Staten skal sikre, at adoption kun kan finde sted, når det er til barnets eget bedste. Enhver adoption skal godkendes af myndighederne.

Artikel 22

Beskyttelse af flygtningebørn

Et barn, der er flygtet eller søger status som flygtning, har ret til en særlig beskyttelse. Staten kan samarbejde med FN og andre ansvarlige organisationer for at beskytte flygtningebørn samt bistå med at opspore deres forældre og familie. Kan man ikke finde frem til barnets familie, skal barnet sikres alternativ pleje.

Artikel 23

Beskyttelse af handicappede børn

Handicappede børn bør have særlig omsorg og bistand til uddannelse, revalidering og aktiv deltagelse i samfundslivet. Hvis forældrene ikke kan betale denne ekstra bistand til barnet, skal staten så vidt muligt give støtte hertil.

Artikel 24

Ret til sundhed

Barnet har ret til den bedst mulige sundhedstilstand. Staten skal arbejde for, at alle børn har adgang til sundhedsydelser, lægehjælp, sundhedsoplysning og forebyggende sundhedspleje. Staten skal forsøge at formindske børnedødeligheden og bekæmpe sygdomme og underernæring. Staten skal arbejde for at afskaffe traditionsbundne ritualer, der kan skade barnets sundhed.

Artikel 25

Kontrol med anbragte børn

Staten skal kontrollere udviklingen i barnets fysiske og psykiske sundhed, hvis barnet er anbragt i pleje eller i behandling.

Artikel 26

Social sikkerhed

Staten skal arbejde for, at ethvert barn får ret til social sikkerhed.

Artikel 27

Levestandard

Staten skal arbejde for, at ethvert barn har ret til en levestandard, der sikrer barnets psykiske og fysiske udvikling. Dette er især forældrenes ansvar, men staten skal, med de ressourcer der er til rådighed, yde bistand, hvis det er nødvendigt.

Artikel 28

Ret til undervisning

Ethvert barn har ret til undervisning. Grunduddannelsen skal gøres gratis og tvungen for alle børn. Det videregående uddannelsessystem bør være tilgængeligt for alle, og der bør gives mulighed for økonomisk støtte. Undervisningen skal foregå på en værdig og menneskelig måde.

Artikel 29

Uddannelsens formål

Uddannelsen af barnet skal udvikle dets personlighed og evner mest muligt. Undervisningen skal forberede barnet til et ansvarligt og aktivt liv som voksen, den skal fremme respekten for menneskerettigheder og miljø samt udvikle respekt for barnets forældre samt dets egne og andres kulturelle og nationale værdier.

Artikel 30

Beskyttelse af minoriteter

Minoritetsbørn skal have mulighed for at tale deres eget sprog og udøve deres egen religion og kultur.

Artikel 31

Ret til frihed og hvile

Barnet har ret til hvile, til at have fritid, og til at deltage i kunst og kultur. Staten skal fremme og arbejde for, at der er passende og lige muligheder for børns fritids- og kulturliv.

Artikel 32

Beskyttelse mod børnearbejde

Staten er forpligtet til at beskytte barnet mod ethvert arbejde, der kan være farligt eller hæmmende for dets uddannelse, sundhed eller personlige udvikling. Staten skal fastsætte en mindstealder for børns arbejde og give regler for arbejdsforholdene. Staten skal strafforfølge dem, der overtræder reglerne på dette område.

Artikel 33

Beskyttelse mod stofmisbrug

Staten skal arbejde for at beskytte børn mod stofmisbrug. Staten skal søge at forebygge, at børn inddrages i produktion og salg af narkotiske stoffer.

Artikel 34

Beskyttelse mod seksuel udnyttelse

Staten skal beskytte barnet mod enhver form for seksuel udnyttelse og misbrug. Dette skal blandt andet ske gennem internationalt samarbejde.

Artikel 35

Beskyttelse mod handel af børn

Staten skal søge at forebygge bortførelser og handel med børn. Dette skal blandt andet ske via internationalt samarbejde.

Artikel 36

Beskyttelse mod enhver udnyttelse

Staten skal beskytte barnet mod enhver form for udnyttelse, der kan skade barnet.

Artikel 37

Beskyttelse mod tortur eller anden umenneskelig behandling

Staten er forpligtet til at sikre ethvert barn mod tortur, dødsstraf, livsvarigt fængsel eller anden umenneskelig

behandling. Under anholdelse eller fængsling skal staten sikre, at barnet holdes adskilt fra voksne indsatte, at barnet behandles menneskeværdigt, og at barnet har forbindelse til sin familie. Ethvert barn, der tilbageholdes eller frihedsberøves, har ret til hurtig juridisk eller anden bistand. Barnet har også ret til at få sin sag prøvet hurtigt ved en uafhængig myndighed.

Artikel 38

Beskyttelse mod inddragelse af børn i krig

Staten skal sikre, at børn under 15 år ikke bliver brugt som soldater i krig eller væbnet konflikt.

Artikel 39

Ret til hjælp efter mishandling (rehabilitering)

Staten skal søge at hjælpe ethvert barn, der har været udsat for forsømmelse, misbrug, tortur eller anden grusom behandling eller straf eller har været inddraget i væbnede konflikter.

Artikel 40

Beskyttelse under en retssag

Et barn, der er anklaget for at have begået kriminelt, har ret til en menneskelig og retfærdig behandling af politi og domstole. Staten skal især sikre, at barnet bliver anset for uskyldig, indtil det modsatte er bevist; at barnet får at vide, hvad det er anklaget for, og at det modtager den rådgivning, det har behov for. Staten skal sikre, at sagen afgøres hurtigt af en uafhængig instans; at en straffesag kan ankes til en højere instans; at der er en tolk, hvis barnet ikke forstår sproget, og staten skal sikre, at barnets privatliv respekteres. Der skal være andre alternativer end anbringelse i institution, for eksempel rådgivning, tilsyn, pleje, undervisning eller uddannelse.

Artikel 41

De bedste rettigheder skal gælde

Hvis der er andre nationale eller internationale love, der kan sikre barnets rettigheder bedre end børnekonventionen, skal de anvendes frem for denne konvention.

II) Kontrol med opfyldelse af børnekonventionen

Artikel 42

Information om børnekonventionen

Staten er forpligtet til aktivt at gøre denne konvention almindelig kendt blandt børn og voksne.

Artikel 43

Børnekomiteen

En børnekomite, der består af ti eksperter fra hele verden nedsættes af de stater, som har tiltrådt børnekonventionen.

Artikel 44

Staterne skal indsende rapporter til Børnekomiteen med beskrivelse af, hvordan de lever op til bestemmelserne i børnekonventionen. En stat skal indsende den første rapport to år efter tiltrædelse af børnekonventionen og derefter hvert femte år. Rapporterne skal også beskrive de vanskeligheder, staten kan have med at opfylde kravene i børnekonventionen. Staterne skal lade deres rapport være offentlig tilgængelig.

Artikel 45

Børnekomiteen kan bede private eller statslige organisationer om oplysninger eller rådgivning om gennemførelse af børnekonventionen. Børnekomiteen kan komme med forslag og anbefalinger til staterne på baggrund af deres rapporter samt andre oplysninger.

III) Artikel 46-54

Omhandler underskrift, ratifikation, ikrafttrædelse og andre tekniske forhold vedrørende konventionen.

Hvor kan du henvende dig?

Hvor kan du henvende dig?

Ombudsmandens Børnekontor

Hos Ombudsmanden kan du klage over en afgørelse eller behandling, som du mener er forkert. Det kan være en afgørelse fra for eksempel kommunen eller din skole, der vedrører din hverdag. Ombudsmandens Børnekontor sætter fokus på at gøre det nemmere for børn at klage og blive vejledt til den rette hjælp og kan kontaktes pr. mail post@ombudsmanden.dk eller på telefon 33 13 25 12. Telefonen er åben mandag-torsdag 9-16 og om fredagen 9-15.

BørneTelefonen

BørneTelefonen er oprettet af organisationen Børns Vilkår for at give dig mulighed for at få gode råd eller en at snakke med og for at sikre, at alle børn kan få den hjælp, de har behov for. Blandt andet så børn kan få varetaget deres rettigheder bedst muligt. Det kan være svært at tale om sine tanker og følelser, og endnu sværere at fortælle sine venner, familie, lærere og pædagoger om det, der fylder ens tanker. På BørneTelefonen kan du helt anonymt tale med en rådgiver om, hvad du har af bekymringer, problemer og tanker. Alle børn kan ringe til BørneTelefonen på 116 111. Telefonen er åben alle hverdage fra kl. 09 om morgenen til kl. 02 om natten og om lørdagen og søndagen fra kl. 11 til kl. 02 om natten.

Børneinfo.dk

Børneinfo.dk er Børnerådets hjemmeside til børn. Hjemmesiden giver dig viden om dine rettigheder. For eksempel i forhold til mobning, alkohol og privatliv. Du kan også se, hvornår man får hvilke rettigheder i Danmark. Vidste du for eksempel, at man har ret til et navn, når man bliver født? Eller at man må se film (med en aldersgrænse på 7 år) alene eller sammen med andre børn, når man er fyldt 7 år?

Institut for Menneskerettigheder

Du kan få rådgivning og bistand hos Institut for Menneskerettigheder, hvis du føler dig udsat for

diskrimination på grund af dit køn, din race eller din etniske oprindelse. Institut for Menneskerettigheders ligebehandlingsrådgivning kan kontaktes på ligebehandling@humanrights.dk eller på telefon 32 69 86 66. Telefonen er åben tirsdag og torsdag mellem kl. 10-12 og 13-15.